

5. Non denique sermo fit de sola confessione peccatorum publicorum, sed de confessione præterea occultorum, ut ex adductis testimoniis constat.

Ad 2. Neg. Renaudotius enim, Morinus, Wanslebii irrefragabilibus documentis contrarium evincunt, adeo ut nihil sit exploratius.

II. Obj. Sanctorum antiquiorum sive episcoporum sive presbyterorum biographi nullibi referunt eos fidelium confessiones excepisse, imo nec sanctos ipsos, saltem in vitæ discrimine constitutos, exomologesim fecisse. 2. Nusquam legimus ethnicos aliquid objecisse adversus confessionem. 3. In nosocomio a Fabiola Romæ instituto nullum invenimus presbyterum excipiendis confessionibus præfectum, nullum cum lues Carthagini aut Alexandriae grassaretur Cypriani et Dionisii Alexandrini ætate; nullum qui militum, vel in navibus iter agentium confessiones audiret. 4. Incompertæ olim sive confessariorum sive poenitentium instructiones, cum tot hodie eruperint Summæ, Summulæ, Curatorum manipuli, Poenitentia, Confessariorum specula, Instructiones, Aphorismi, Decisiones casuum, Medullæ, etc., etc. quæ nostras occuparunt bibliothecas. Ergo.

Resp. 1. Hæc omnia argumenta negativa esse, nec minimum attingere tot positiva quæ recensimus. Nec rationes desunt silentii istius, ac 1. inopia monumentorum quæ ex primis seculis ad nos pervenerint; 2. arcani disciplina, quæ tunc temporis severissime vigeat; 3. methodus quam sectabantur biographi non omnia singillatim a sanctis gesta persequendi, uti nunc obtinet.

Resp. 2. Ad 1. Neg. Contrarium enim ostendimus ex his quæ retulimus ex s. Irenæo, ex Origene, præsertim vero ex Paulino de s. Ambrosio. Quod si expresse non legimus sanctos illos episcopos et sacerdotes peccata sua in vitæ discrimine confessos esse, tacite saltem id innuunt hagiographi dum referunt eos eucharistiam percepisse (1). Certum enim est sanctos illam præmississe eucharistiæ sumptioni probationem quam omnibus indicit Apostolus, quamque iidem sancti ceteris inculcabant. Plerumque præterea sancti illi episcopi et sacerdotes martyrio navos suos abuebant. Ceterum de s. Eligio legimus, eum totius antea vitæ confessionem fecisse (2).

Ad 2. Tr. Siquidem, ut alias animadvertimus, ethnicis notitia mysteriorum nostrorum subducebatur; nil mirum propterea si hæc ab illis ignorarentur. Baronius autem censet calumniam a gentilibus impactam christianis apud Minutium Felicem in Octavio, quod virilia sacerdotum adorarent (3), inde certam fuisse quod poenitentes ad genua sacerdotum

(1) Gibbon in Hist. de casu imp. Rom. observat s. Ambrosium primam omnium esse de quo legatur eucharistiam ante obitum suscepisse. In hoc tamen fallitur. (2) Cf. in ejus vita a s. Andoeno conscripta lib. 1. cap. 7. Idem refert Gregorius Turon. in vita s. Aredii apud Mabillonium Mæcedor. tom. iv. Idipsum legitur de s. Tillo in ejus vita apud Bollandum die 7. Januar. aliaque plura exempla suppeditat Martenius de antiq. Eccles. ritib. lib. 1. part. 2. cap. 6. art. 2. § 9. (3) In Biblioth. PP. Ed. Venet. tom. n. p. 386.

procumberent, dum sua illis peccata confiterentur (1).

Ad 3. Dist. Id est non legimus sacerdotes præfectos fuisse confessionibus excipiendis, C. non fuerunt præfecti, N. Nam ex analogia, ex doctrina Patrum, ex praxi confessionis debemus potius inferre presbyteros constitutos esse ad audiendas confessiones cum opus esset. Alioquin ex eodem argumento inferre debemus nec administratam olim fuisse eucharistiam, cum nullos huic administrande præfectos fuisse illi nosocomio, iter agentibus, etc. legamus.

Ad 3. Tr. Alia enim ratione his supplebant veteres patres; addo regulam ipsi fuisse canones conciliorum, quibus non multo post successerunt poenitentia ac ritualia, etc. Jam a sec. VI. habemus formulas et instructiones tum pro confessariis, tum pro poenitentibus. Hinc quemadmodum non fuerunt conscripti tot tractatus theologiæ dogmaticæ ante scholasticam methodum, sic neque tot institutiones theologiæ moralis, quæ prodierunt postquam ad scientiæ normam redactæ fuerunt. Idem die de tot decisionibus quæ exhibitæ fuerunt a jurisconsultis, quæ olim desiderabantur, etsi leges jam latæ fuissent, codicesque Theodosianus et Justinianus produissent.

III. Obj. celeberrimum Nectarii factum quod an. 390. contigit. Cum enim nobilis quædam mulier patrefecisset in confessione se turpem cum diacono consuetudinem habuisse, et Cum eam ob causam, inquit Socrates, ecclesiastici homines dictiteris appetentur, Eudæmon quidam Ecclesiæ presbyter Alexandria oriundus, episcopo Nectario suavit, ut poenitentiarium quidem presbyterum expungeret; unumquemque vero pro arbitrio et pro animi sui conscientia ad sacramentorum communionem sineret accedere (Lib. V. Cap. 19). Ex qua narratione infert Calvinus cum Kennitio aliisque non paucis: ergo auricularis confessio abolita est. Est igitur confessio ecclesiasticæ institutionis (2). Infert autem Dallæus: ergo nondum auricularis confessio Nectarii ætate vigeat, alioquin ejus meminissent Socrates, Sozomenus et Nicephorus qui hanc historiam referunt (3).

Resp. Neg. utramque conseq. Nam Nectarius solum abolevit munus presbyteri poenitentiarium institutum sec. III. post Decii persecutionem, ut refert idem Socrates (Initio cap. cit.). Hujus porro poenitentiarium munus erat non modo excipiendi secretam et sacramentalem confessionem, verum etiam inquirendi, si opus esset, pro delicti qualitate, in delinquentes, adigendi poenitentes ad denuntiandos peculiare peccatores, processus instituendi, episcopum informandi in eum finem, ut

(1) Ad an. 36. n. 18. Hic obiter observo quod olim non genuflectendo, sed sedendo confessio fieret, ut pluribus documentis ostendit Martenius de antiq. Ecc. rit. 1. p. 2. cap. 6. art. 5. § 5. quem ritum adhuc retinere Græcos testatur Allatus lib. in. de consensu Ecc. occid. et orient. cap. 9. n. 6. Ratio, quam hujus ritus affert Martenius, est prolixitas confessionum, eo quod rariores antiquius fuerint.

(2) Instit. lib. iii. cap. 4. § 7. ubi et illud subdit: «Hic aures asini isti arrigant. Si lex Dei erat auricularis confessio, qui ausus esset Nectarius eam refigere et convellere?» (3) De sacramentali sive auriculari Latinorum confessione. Genev. 1561. lib. iv. cap. 24.

posset in ipsos procedere, uti contigit in facto istius nobilitis mulieris. Hæc enim mulier duplicem fecit confessionem, ut refert Socrates; in priori confessione: Delicta post baptismum a se patrata singillatim confessæ erant; deinde, seu ut idem scribit Socrates, progressu temporis mulier aliud facinus confessæ est, Ecclesiæ videlicet diaconum cum ipsa stupri consuetudinem habuisse (1). In posteriori tantum hæc confessione compulsæ est mulier ad diaconum denuntiandum, qui propterea ab Ecclesia ejectus est, et inde oborta populi indignatio et dictiteria in ecclesiasticos viros. Hoc igitur mixtum, ut ita dicam, tribunal, et quidem ad tempus in Ecclesia constantinopolitana abrogatum fuit, et confessio ad prisinam simplicitatem revocata (2). Sane Sozomenus, qui idem factum refert, ac solum XL. an. post Nectarium scribat, pro certo sumit necessariam esse confessionem ad peccatorum remissionem obtinendam: Cum in petenda venia peccatorum, inquit, necessario confiteri oporteat, grave ac molestum ab initio jure merito visum est, sacerdotibus tanquam in theatro, circumstante totius Ecclesiæ multitudine, crimina sua vulgare (3). Hinc licet experimentum capere bonæ fidei et sapientiæ Calvini, Kennitii, Dallæi ceterorumque hæreticorum, dum talia adhuc obtrudunt. Ex hoc enim facto ad criticas lanceam exacto habemus ineluctabile argumentum tum de necessitate, tum de praxi confessionis jam a sec. IV. vigentis.

IV. Obj. Plures tum paulo ante, tum paulo post concilium Lateranense propugnarunt liberam esse confessionem quæ fit sacerdoti, cum sufficiat soli Deo confiteri. Sic. 1. concilium Cabillonense II. quod hæc relata sententia, eam non damnat (4); 2. Petrus Lombardus, qui etsi eam rejiciat, nullam tamen hæresis notam ei inurit (Lib. IV. D. 17); 3. Gratianus, qui recenset sapientes et religiosos viros docentes, Sola cordis contritio, et secreta satisfactio absque oris confessione quemquam posse Deo reconciliari (Dist. I. de poenitent.) Et hi quidem ante concilium Lateranense. Post concilium vero Joannes Semeca Gratiani glossator confessionis oralis necessitatem aperte rejicit, Petrus vero Uxamensis in libello quem de confessione edidit, has theses propugnat 1. deleri lethalia peccata sola contritione sine ordine ad claves; 2. quod specialis peccatorum confessio non sit de jure divino; 3. quod pravæ cogitationes confiteri non debent. Ergo.

(1) Κατὰ μέρος ἑπολογοῦνται τὰς ἀμαρτίας ἃς ἐπαρτήθη μετὰ τὸ βάπτισμα . . . ἢ δὲ γυνὴ προβαλοῦσα κατ' αὐτὴν τὰς ἀμαρτίας. Ἐπειτα γὰρ, ὡς εἰς συγκαταθήσας αὐτῆ τῆς ἐκκλησίας δόξαν. Causa erroris adversariorum in eo est, quod ipsi secuti sint versionem Christophoroni, qui locum huic ita reddiderat: mulier longius in confitendo progressa, etc. Ostendit porro Valesius hanc versionem mendosam esse, cum non loquatur Socrates de una eademque confessione, sed de duabus plane inter se distinctis, anhalibus secretis coram solo presbytero factis.

(2) Cf. Valesium in hunc locum, necnon Petavium animadv. in s. Epiphani. ad hæres. 39. (3) Lib. vii. cap. 16. Ἐν τῇ παρακλήσει συγκαταθήσας τῆς ἀμαρτίας ἑαυτῆς πορταῖς, ὡς ἐλεῖς, ἢ ἀρχῆς, καὶ ἑαυτῆς ἰδοῦς, ὡς ἐν ἑαυτῇ καὶ ἄλλοις τῶν ἐκκλησίας, τὰς ἀμαρτίας ἑαυτῆς. (4) Apud Hard. Acta conc. tom. iv. col. 1057.

Resp. Dist. Ant. Id est panem ique ut plurimum canonistæ, nulliusque nominis, ideoque deserendi, C. plures, N. (1). Hi enim aperte a recepta Ecclesiæ fide ac perpetua traditione recesserunt.

Ad 1. prob. Dist. Concilium Cabillonense non inusit hæresis notam illi rum sententiæ, vel quod nullum adhuc prodierit Ecclesiæ decretum, vel quod illius fautores potius ex ignorantia, quam ex malitia peccarent, C. non improbat, N. (2).

Ad 2. Idem esto responsum (3).

Ad 3. Tr. Tum quia adhuc incertum est num hæc distinctio de poenitentia genuinus sit Gratiani fetus, quod graves critici inficiantur (4); tum quia longe verisimilius est Gratianum, si ejus auctor est, non agitare quæstionem de necessitate confessionis, sed utrum dimitti possint peccata per solam contritionem cum voto sacramenti, si desint confessarii, prout etiam nunc ut certum docent catholici theologi omnes, an vero semper requiratur actualis confessio, uti nonnulli tunc temporis sentiebant; tum denique quia compertum est illum auctorem errore facti esse deceptum. Certum est enim omnes doctores Gratiano coævos necessitatem confessionis ut dogma catholicum propugnasse, prout ostendit, adductis illorum testimoniis, Natalis Alex. (Diss. et loc. cit.). qui præterea observat male ab hoc auctore citata fuisse verba ex Poenitentiali Theodori Cantuariensis: Quidam Deo solummodo confiteri debere peccato dicunt, ut Græci, quidam vero sacerdotibus esse confitenda percensent, ut tota fere sancta Ecclesia. Siquidem in Poenitentiali Theodori nihil ejusmodi occurrit, ut patet ex mss. codicibus Thuanæ bibliothecæ ex quibus illud edidit Jacobus parvus. In canone autem XXXIII. concilii Cabillonensis II. ex quo textus ille desumptus est, desunt illa verba ut Græci necnon et alia: ut tota fere sancta Ecclesia (5). Petrus porro Uxamensis ut hæreticus damnatus est a Sixto IV, ejusque cathedra combusta.

PROPOSITIO III. — Nullum est peccatum quod rite dispositis ab Ecclesia virtute clavium remitti non possit.

Hæc propositio est de fide, ut constat ex eo quod Ecclesia statim ut hæreticos habuerit montanistas ac novatianos qui ei hanc illimitatam facultatem adime-

(1) Cf. Nat. Alex. Diss. 11. in sec. 13. et 14. § 33. (2) Ut patet ex contextu illius canonis, ubi sermo fit de errore pratico, ut vocant, potius quam de speculativo ac theoretico. (3) Apposite s. Th. in Comment. in 4. D. 17. textum, qui nobis opponitur, exponens: «Quod ponitur, inquit, hic pro opinione, hæresis est . . . In talibus antequam determinetur per Ecclesiam quod ex eis sequatur aliquid contrarium fidei, non judicatur hæresis esse. Et sic Magister et Gratianus hoc pro opinione ponunt, sed nunc post determinationem Ecclesiæ sub Innocentio III. factam hæresis reputanda est.» (4) Inter ceteros Antonius Augustinus lib. 1. De Gratiani emendatione. Dial. 18. (5) Cf. Pithæum in hunc tractatum Gratiani de poenitentia dist. 1. n. 90. qui est Decreti 2. Pars, Causa 53. Quest. 5. Ceterum præter auctores superiores sæpe laudatos Cf. Nat. Alex. Diss. cit. ubi accuratissime quatuor libros Dallæi de confessione refellit; necnon Morinum de poenit. lib. 1. u. et in.

bant (1). Montaniste enim graviora crimina, idololatricam, homicidium, mœchiam absolvi posse ab Ecclesia inficiati sunt. Novatiani schismatis auctores Novatianus et Novatus hanc facultatem Ecclesie denegabant quoad lapsos: ipsorum assectæ postea extenderunt imitem hanc doctrinam ad atrociorum criminum reos, ac demum ad omnes, qui post baptismum in lethalia crimina prolapsi essent. Soli porro divinæ misericordie hæc peccata remittenda relinquebant. Non pauci sociniani, saltem ex parte, crudeli huic hæresi subscripserunt (2).

Sic porro adversarios nostros urgemus: ideo recensita crimina aliaque ejusmodi Ecclesie clavibus non subjiciuntur, nec propterea ab Ecclesia remitti possunt, aut quia generalissima Christi verba Matth. XVI. *Quæcumque solveritis*, etc. et Jo. XX. *Quorum remisistis*, etc. intelligi debent de baptismo; aut quia Christus ipse exceptionem aliquam apposuit; aut quia denique omnium remittendorum criminum facultas solis apostolis concessa fuit, minime vero ipsorum successoribus, prout illi hæretici contendebant. Jam vero nihil horum dici potest.

Non primum ut constat ex iis, quibus ostendimus poenitentiam sacramentum esse a sacramento baptismi plane diversum, atque adducta testimonia ad solum poenitentiae sacramentum referri. Constat præterea ex eo quod, prout observat s. Pacianus, homines post baptismum pejoris conditionis forent, ac sint ipsi infideles: *Quod si*, inquit, *ad gentes hanc solvendi licentiam vel ligandi spectasse concedam; multo magis ad baptizatos pertinuisse convincam. Nam si his solvi potuit, vel ligari, qui non habuit vinculum, quanto magis ille, quem fidei jura tenuerunt* (3)?

Non alterum admitti potest; siquidem tantum abest, ut exceptionem aliquam alicubi Christus fecerit, ut omnem prorsus exceptionem excluderet. Optime rursus Barcinonensis antistes ibid. subdit: *Quæcumque solveritis*, inquit Christus. Omnino nihil exceptit: *quæcumque*, inquit: vel magna vel modica (Ibid. n. 62); et s. Ambrosius: *Deus*, scribit, *distinctionem non facit, qui misericordiam suam promisit omnibus, et relaxandi licentiam sacerdotibus suis sine ulla exceptione concessit* (4). Idque confirmat exemplo incestuosi Corinthii, quem absolvit Paulus, et Simonis Magi omnium hæreticorum parentis, cui tamen dixit Petrus Act. VIII. 22. *Pœnitentiam age ab hac nequitia tua: et roga Deum, si forte remittatur tibi hæc cogitatio cordis tui*.

Non denique tertium, quia in bonum Ecclesie hanc facultatem Christus concessit; alioquin sequeretur, potestatem administrandi cetera sacramenta ad solos

(1) Cf. Morinum op. cit. l. i. cap. 4. et 3.

(2) Etenim Smalcus in *Refutat. thesium* Wolfg. Franzii, et Jonas Schlictingius in *Disput. contra* Meisnerum, poenitentiam agentes sub extrema vitæ periodo veniam obtinere posse omnino inficiantur: ac *vi novi fœderis* damnandum omnino esse, qui in peccatis tandiu manserit, ut ei non amplius tempus suppetat, ut vitam et mores emendat, absolute pronuntiant.

(3) Epist. III. ad Sympronianum n. 61. apud Aguirre *Collect. maxima conc. Hisp.* tom. II.

(4) Lib. I. de poenit. cap. 5. n. 10.

apostolos limitatam fuisse, quod tamen novatiani non admittebant; hinc rursus s. Pacianus ita eos perstringebat: *Si ergo et lavari et chrismae potestas... ad episcopos inde descendit, et ligandi jus adfuit et solvendi* (1).

Quare universa Ecclesia et patres omnes statim ac immanissima hæc hæresis (ut eam vocat s. Cornelius Papa) erupit, in eam insurrexerunt unanimi consensu, atque damnarunt veluti contrariam verbis Christi et constanti Ecclesie praxi (2).

DIFFICULTATES. I. *Obj.* Christus ipse exceptionem aperte apposuit generali ac indefinitæ facultati, quam Ecclesie tradidit per allata testimonia. I. Etenim Matth. XII. 51. *Omne peccatum*, inquit, *et blasphemia remittetur hominibus, Spiritus autem blasphemia non remittetur. Et quicumque dixerit verbum contra Filium hominis remittetur ei: qui autem dixerit contra Spiritum Sanctum, non remittetur ei neque in hoc seculo, neque in futuro.* Hanc limitationem ipsi Apostoli agnoverunt, ut constat ex I. Jo. V. 16. ubi dicitur: *Est peccatum ad mortem: non pro illo dico ut roget quis; atque ex apostolo Paulo, Hebr. VI. 4. scribente: Impossibile est, eos qui semel sunt illuminati, gustaverunt etiam donum cœlestis et participes facti sunt Spiritus Sancti... et prolapsi sunt, rursus renovari ad poenitentiam, qui præterea ibid. X. 26. subdit: Voluntarie enim peccantibus nobis post acceptam notitiam veritatis jam non relinquitur pro peccatis hostia, quod XII. 17. confirmat 2. exemplo Esau, qui Non invenit poenitentiae locum, quanquam cum lacrymis inquisisset eam. 3. His adjeci possunt, quæ etiam in V. T. de nonnullis peccatis plane irremissibilibus leguntur, cujusmodi sunt, quæ de peccatis in Deum commissis dicebat Heli filiis suis I. Reg. II. 25.: *Si peccaverit vir in virum, placari ei poterit Deus: si autem in Dominum peccaverit vir, quis orabit pro eo?* Hinc de Antiocho II. Machab. IX. 45. scriptum invenimus: *Orabat hic scelestus Dominum a quo non esset misericordiam consecuturus.* Ergo.*

Resp. Neg. Ant. Ad allatas vero probat. *Dist.* Ex defectu dispositionis in subjecto, seu peccatore, Tr. vel C. ex defectu facultatis in Ecclesia, N. Hæc enim aliaque ejusmodi testimonia ostendunt quidem summam difficultatem seu moralem impossibilitatem obtinendæ remissionis ex defectu dispositionis in istorum criminum reis, quod non diffitemur, quæcumque demum peccata ea sint (3), de quibus sermo est in adductis testimoniis; nullo vero modo attingunt defe-

(1) Epist. I. ad Sympron. n. 17.

(2) Cf. Eusebium H. Eccl. lib. v. cap. 18. et 19. et lib. VI. cap. 45. seqq.

(3) Haud parum inter se dissentiunt interpretes in determinando peccato, de quo agitur in objectis locis. Alii enim de apostasia, alii de impenitentia finali, alii de incredulitate, alii de aliis peccatis ea exponunt. Res incerta est, verisimilior nobis videtur expositio de apostasia, ut indicare videtur scopus eorumdem scriptorum sacrorum, præsertim apostolorum Pauli ac Joannis. Verba Christi perique explicant de iis, qui aperte impugnant veritatem sibi cognitam, et ex sola animi perversitate eam adorantur, quales hæresiarchæ, ut plurimum sunt, eorumque ministri. Cf. Morinum de poenit. lib. IX. cap. 28.

ctum facultatis in Ecclesia, suppositis debitis dispositionibus. Id evidenter constat ex eo quod omnia illa testimonia respiciant Deum ipsum immediate, seu peccatores his peccatis inquinatos in ordine ad difficultatem veniæ a Deo obtinendæ ob pessimam animi dispositionem; de facultate vero Ecclesie nec verbum quidem in his habetur, ex quo argui possit, eam limitatam esse quoad hæc peccata. Quo fit, ut non possint adversarii ea testimonia urgere, quin evertant propriam doctrinam, alioquin enim sequeretur, neque ab ipsa divina misericordia posse illa peccata dimitti, nec ejusmodi peccatores veniam a Deo posse obtinere, secus ac montanistæ ac novatiani docerent.

Ad 2. Dist. non invenit Esau poenitentiae locum in patre relate ad jam collatam benedictionem, C. peccatorum suorum, N. De his enim hic non est sermo.

Ad 3. Resp. I. Hæc non esse ad rem; nos siquidem agimus de facultate a Christo Ecclesie data, ad quam certe quæ obijciuntur referri nequeunt. *Resp. II. Dist.* Peccata in Deum patrata difficilius sunt remissionis juxta dicta, C. absolute, N. Addo, et hanc difficultatem, si quam vim haberet, evertere adversariorum systema. Idem dicatur de eo quod adversarii obijciunt ex Antiocho.

II. Obj. Patres non pauci hanc exceptionem agnoverunt, ac I. s. Hermas de scelestioribus quibusdam peccatoribus loquens: *His*, inquit, *non est per poenitentiam regressus ad vitam... hujusmodi omnes mortui sunt destinati* (1). 2. Auctor Constitutionum Apostolicarum docet concedi quidem idololatris veniam per sinceram poenitentiam revertentibus, non autem ei qui *Velut acie rebelli tentet Deum... hujusmodi venia carebit* (2). 3. Hinc Origenes et Theognostus apud s. Athanasium citata Apostoli verba de iis intelligunt, qui post baptismum in peccata relabuntur; *eosque* aiunt, *miseri cordiam non consecuturos* (3). 4. Sic etiam ss. Cyprianus et Ambrosius aperte docent, nonnullorum peccatorum non nisi Deum misereri posse (4): sancti vero Athanasius, et Hieronymus vocant blasphemiam in Spiritum sanctum peccatum irremissibile, inveniabile, indeprecabile (5). Ergo.

Resp. Neg. Ant. Ad 1. et 2. prob. *Dist.* Ad significandam summam remissionis difficultatem in peccatoribus ita prave dispositis, C. ad significandam aliquam limitationem facultatis Ecclesie a Christo concessæ quoad rite dispositos, N. Etenim de hac nullo modo loquuntur objecti auctores.

Ad 3. Dist. Qui propterea deserendi sunt in hac singulari interpretatione ac refellendi, prout eos re ipsa confutat s. Athanasius, C. secus, N. Sic enim

(1) Lib. III. Pastor. Simil. 6. n. 2.

(2) Lib. II. cap. 25.

(3) Epist. IV. ad Serapion. n. 9. op. edit. Maur. tom. I. p. 2.

(4) S. Cyprian. lib. de lapsis edit. Maur. p. 186. Alia ejusdem s. Martyris in hac rem testimonia congressit editor Maurinus in Præfat. § 8. pag. 21. S. Ambrosius in lib. ad virg. lapsam, cap. 8.

(5) S. Athanasius ep. 4. ad Serap. S. Hieronymus ep. 42. ad Marcellam ed. Vallars. al. 149. Alia similia testimonia ss. Patrum profert Morinus, lib. IX. cit. de poenit. cap. 28.

s. Athanasius eos perstringit: *Si eorum causa, qui vos lavacrum peccati, id dictum fuisset, et illi veniam obtinere non possent; cur hominem apud Corinthios poenitentem in caritate confirmat Paulus: Galatas vero retrorsum abeuntes parturit, donec formetur iterum in eis Christus* (1)? qui deinde pergit demonstrare illis verbis ab Apostolo non excludi peccatores a poenitentia, sed ostendi unicum et non duplex esse Ecclesie catholice baptismum.

Ad 4. Neg. Id enim in primis s. Cyprianus intendit, ut evincat, poenitere nolentes martyrum precibus liberari non posse. Hoc vero confirmat exemplo Moysis, Job ac Noe, qui ejusmodi peccatoribus veniam suis precibus non potuerunt impetrare. Insinuat præterea contra Felicissimum Diaconum, solius Dei esse sic misereri, ut omnem satisfactionem omnino remittat. (2).

S. Ambrosius, si tamen ipse est auctor libri ad virginem lapsam, infelicem virginem stupri et infanticidii ream perpetuæ poenitentiae mancipavit, quin tamen uspiam affirmet ejusmodi peccata esse prorsus irremissibilia, alioquin eam poenitentiae minime subjecisset (3).

Dum vero ss. Athanasius, et Hieronymus dicunt, blasphemiam in Spiritum S. peccatum esse irremissibile, etc. non id affirmant ratione peccati in se, sed ratione subjecti, uti paulo ante exposuimus.

III. Obj. Ecclesia interdum quorundam criminum reos a reconciliatione arcebat vel in ipso mortis articulo. Ergo.

Resp. I. Neg. Ant. Cum illa agendi ratio non fuerit toti Ecclesie communis, sed propria particularium ecclesiarum, et quidem ad tempus, atque ut nonnulli verisimiliter censent quoad solam reconciliationem externam et publicam.

Resp. II. D. C. Ita se gessit Ecclesia ex prudenti quadam œconomia, Tr. (4) ita se gessit eo quod exi-

(1) Loc. cit. n. 15: ἄλλως τε, ὅτι τὸν μετὰ τὸ λουεῖν ἀμαρτανίας χάρις εἴρηται τοῦτο τὸ ἅγιον, καὶ τοῖς αὐτοῖς ἀποστόλοις; ὅτι τὴν εὐχάριστον δὴ καὶ τὸν ἐν Κορίνθῳ μετανοοῦντι; ὡροὶ τὴν αὐτὴν ἀγάπην ὁ ἀπόστολος, τοῖς δὲ Γαλάταις παλινομετανοοῦντας ἀδίδει, εἰρηὶς ὁ παλιν μετροῦσθαι Χριστὸς ἐν αὐτοῖς. Benigne tamen nititur s. pater exponere quæ retulit ex Origene et Theognosto.

(2) Cf. editor Maurin. præf. § 8. ubi ostendit, pluribus allatis in medium s. Martyris testimoniis, nihil ipsum de ligandi ac solvendi potestate, nihil de judicio sacerdotum detrahere; sed certis quibusdam legibus judices adstringere, ita ut non facile dimittant, quæ non facile a Deo dimittuntur. S. Cyprianum jam egregie defenderat s. Pacianus in sæpe laudata epist. III. ad Sympronianum.

(3) Hic porro notandum est, quod cum diximus difficultatem esse istorum peccatorum remissionem ob perversam subjecti dispositionem, non ita intelligendum esse, ut nonnulli autumant, quasi Deus induratis peccatoribus omnem gratiam conversionis denegat, quod absolum omnino est et alienum a sensu catholice Ecclesie, ut alias ostendimus; sed eo sensu, quod istius modi peccatores gratiæ Dei resistent.

(4) In hac questione critica, utrum nempe nonnullis peccatoribus etiam in articulo mortis Ecclesia reconciliationem seu absolutionem denegaverit necne, gravissimi auctores inter se dissentiunt. Affirmant inter ceteros Albaspinæus *Observat.* lib. II. cap. 7. qui etiam affert rationes de olim denegata absolutione in articulo mortis, card. de Aguirre tum alibi, tum in Comment. in can. 47. Conc. III. Iberitani, Christ. Lupus in dissert. de peccatorum ac satisfactionum indulgentiis. opp. ed. Ven. tom. VI. Sirmundus in *Historia poenitentiae publicæ*, cap. 1. opp. ed. Paris. tom. IV.

